

Norsk studentorganisasjon

Holbergs gate 1 / 0166

Oslo

T: 22 04 49 70

E: nso@student.no

W: www.student.no

Høringsuttalelse

Stortingsmeldingen om internasjonal studentmobilitet

Dato: 03.12.2018

Innspill til stortingsmelding om studentmobilitet

Innledning

NSO ønsker å takke Kunnskapsdepartementet for muligheten til å komme med innspill til den kommende stortingsmeldingen om studentmobilitet. Under følger NSOs innspill til meldingen. Vi ser frem til å fortsette diskusjonen også etter at innspillet er sendt inn.

Overordnet mener NSO at studentmobilitet er viktig for bedre samhold på tvers av landegrenser, bedre forståelse for hverandres kulturer og væremåter. I en globalisert verden er det essensielt for Norge som samfunn, men også for utdanningskvaliteten til den enkelte at man har gode muligheter for å kunne delta i internasjonale akademiske felleskap.

Internasjonalt sett er Norge en liten kunnskapsnasjon, og har derfor mye å tjene på å være tilstede på internasjonale kunnskapsarenaer. Derfor er det viktig at Norge jobber for å tiltrekke seg internasjonale studenter til Norge, og at disse sikres gode vilkår for å kunne delta i den faglige samtalen her hjemme.

God tilgang til høyere utdanning skal være en viktig bidragsyter til utvikling over hele verden. Et av virkemiddelet for å sikre lik rett til utdanning for alle er at studenter får mulighet til å være mobile, og lære av hverandre.

For å få til dette kreves det en felles innsats fra hele sektoren.

Utgående mobilitet

At studenter fra norske utdanningsinstitusjoner drar på utveksling til utlandet er et gode både for studenten selv, for institusjonen og for hele samfunnet. Dette forutsetter at institusjonene jobber målrettet og strategisk med utvekslingsavtaler, slik at avtalene kan integreres inn i studieprogrammene og slikt sett kan sikre en smidig og ubyråkratisk utvekslingsprosess. Det bør være et mål at forskning og utdanning ses i sammenheng også ved utveksling. Institusjonene bør forholde seg strategisk til forsknings samarbeidet institusjonen har for at også flere studenter får mulighet til å delta i samarbeidet.

Utveksling er noe mer enn at en student reiser til en utenlandsk utdanningsinstitusjon. NSO mener at et utvekslingsopphold må bidra til en merverdi for studenten som reiser ut på to måter. For det første må utvekslingsoppholdet bidra til et økt læringsutbytte for studenten. Studentene skal ha et større faglig utbytte av å dra på utvekslingsoppholdet enn hvis de velger å være hjemme i Norge. Denne merverdien kan for eksempel være at studenten kan ta komplementære emner ved andre institusjoner, eller bli eksponert for perspektiver eller fordypninger innenfor fagområdet som ikke kan gis ved hjem-institusjonen i Norge.

For det andre må utvekslingsoppholdet kunne stimulere til at studentene får et faglig internasjonalt nettverk. Å lære seg å leve i et annet land, med en annen kultur, levemåte og språk vil være dannende, gi andre perspektiver og ruste studentene for en mer globalisert

fremtid. Dette krever at institusjonene forbereder studentene godt før utvekslingsoppholdet, og det krever at vertsinstitusjonen er bevisst på å integrere utvekslingsstudentene både faglig og sosialt. Utvekslingsprosesser handler derfor ikke bare å sende studentene ut fra institusjonen, men også å ha en dialog med institusjonene studentene utveksler til for å sørge for at oppholdet blir best mulig for studentene.

I høringsbrevet mener statsråden at studenter også er ansvarlige for en kulturendring for å få flere på utveksling. NSO er enige i at studentene er sentrale i den kulturendringen som skal til for å få flere på utveksling, men måten studenter snakker om utveksling på er avhengig av hvordan de selv opplever utvekslingsoppholdet. Derfor er det viktig at utveksling gjøres enklere, og at utvekslingsprosessen oppleves mer effektiv.

Institusjonelle forutsetninger for utveksling

For at regjeringen skal nå målene om å få flere på utveksling er det viktig at noen forutsetninger er til stede for at utvekslingen skal bli så god som mulig. Kvalitetsmeldingen legger stor vekt på helhetlige studieprogrammer. Dette betyr at studieprogrammene skal ha en indre sammenheng, hvor emner bygger på hverandre. Utvekslingsoppholdet skal ikke være et unntak fra dette. Det bør ikke være slik at emnene studenten tar på utveksling er frikoblet fra emnene som inngår i studieprogrammet i Norge. Emnene på utveksling bør ligge tett opp til eller utdype emnene som studenten tar på institusjonen hjemme. Aller helst skal det også være en dialog mellom institusjonene om utvikling av studieprogram og emner, slik at denne sammenhengen kan sikres før studenten drar på utveksling.

Denne dialogen kan sikres gjennom at institusjonen har godt forvaltede utvekslingsavtaler. I dag bærer mange utvekslingsavtaler av å være ekskluderende for en stor andel av studentene ved institusjonen, eller de er dårlig forvaltet slik at relevante emner på den utenlandske institusjonen er lagt ned eller vesentlig endret. Utvekslingsavtalene er et svært viktig verktøy for at studenter skal dra på utveksling. I den grad utvekslingsavtalene gir et forutsigbart utvekslingsopphold for studenten vil dette senke terskelen for studentene til å dra ut. Læringsutbyttet forventes også å være bedre ved en etablert utvekslingsavtale, enn hvis studentene er overlatt til seg selv, siden institusjonene derfor kan forholde seg strategisk til utvekslingsstudentenes rolle ved institusjonen, og det vil være mulig å stille krav til mottak av studentene og emneportefølje.

Utvekslingsavtalene forutsetter ofte et sterkt samarbeid mellom vitenskapelig ansatte ved utenlandske universiteter. Det er derfor svært viktig at mobilitetsmeldingen også tar opp problemstillinger knyttet til ansattes mobilitet. Internasjonalt orienterte fagmiljøer med et stort internasjonalt nettverk har også bedre forutsetninger for å lage gode utvekslingsavtaler. For at studenter skal få de beste forutsetningene for å dra ut i løpet av studietiden må det også legges til rette for at også de ansatte kan utvikle internasjonale fagnettverk.

Når utvekslingsprogrammene er godt integrert i studieprogrammene bør også institusjonene innføre en løsning for aktiv avmelding på utveksling. At studenter aktivt må melde seg av utveksling mener NSO vil føre til at studentene også må ta aktivt stilling til å dra på utveksling eller ikke.

NSO er positiv til aktiv avmelding fra utveksling. Det er likevel viktig at avmelding er enkelt og at studentene ikke tvinges ut, men at det er studentens eget valg. Det forutsetter at institusjonene tilrettelegger for et forutsigbart utenlandsopphold med trygge rammer og kvalitetssikret faginnhold. Likevel er det viktig at det tilrettelegges gode ordninger for studentene som velger å bli hjemme og at de opplever å ta del i et internasjonalt miljø. Dette kan være gjennom å arbeide med globale utfordringer eller med internasjonale prosjekter. Aktiv avmelding bidrar til å skape kultur for utveksling.

Ulike fagområder kan også oppleve forskjellige problemstillinger knyttet til å sende studenter på utveksling. En oversikt over hvilke utdanningsinstitusjoner som sender høyest andel studenter på utveksling viser noen tendenser til hvilke type utdanningsinstitusjoner som har de beste forutsetningene for å sende ut studenter. NHH har en svært høy utvekslingsgrad sammenlignet med resten av utdanningsinstitusjonene¹. Dette kan skyldes mange ting, men en del av svaret kan være at NHH har en profil på fagområdet som har en internasjonal fagtradisjon, sterke internasjonale fagmiljøer, samt en ung studentmasse. Tallene på hvem som drar på utveksling viser en tendens til at statlige høgskoler med tung profesjonsprofil har lite utveksling. Noe av forklaringen på dette kan være at tradisjonen i de praksistunge fagene i Norge er at de springer ut i fra lokale behov, liten andel med doktorgrad og at studentene ved disse institusjonene er eldre. Hvis vi ser på aldersprofilen på studenter ved NHH, og sammenligner dette med sykepleierutdanningen ved Nord universitet blir dette tydelig.

Aldersprofil NHH og sykepleierutdanningen ved Nord universitet²

Institusjon	Andel 20-29 år	Andel 30-39 år
NHH	89,6 %	3,8 %
Sykepleierutdanningen ved Nord universitet	70,9 %	12,4 %

Utveksling for studenter med tilretteleggingsbehov

NSO mener det må tilrettelegges for at alle studenter skal få mulighet til å dra på utveksling. Studenter med behov for tilrettelegging kan oppleve prosessen med å dra på utveksling som mer utfordrende enn studenter uten spesielle tilretteleggings behov.

Det er mange grunner til at studenter med tilretteleggingsbehov ikke drar på utveksling. Manglende tilrettelegging fra utdanningsinstitusjonen og manglende informasjon er et stort hinder for studenter med nedsatt funksjonsevne til å dra på utveksling eller andre internasjonale studieopphold. Det bør være et mål om at alle universiteter og høgskoler i verden er universelt utformet. Før den tid må institusjonene jobbe målrettet med å kartlegge

¹ SIU, 2016, Studentutveksling fra Norge – En oversikt over institusjoner og fagområder

² Tall hentet fra Database fra statistikk for høyere utdanning (DBH).

tilretteleggingstilbudet ved utdanningsinstitusjonene institusjonene har avtale med. Det bør eksistere en sentral oversikt over høyere utdanningsinstitusjoner som er spesielt egnet for studenter med tilretteleggingsbehov. Forvaltningen av denne kan vurderes å legges til Universell, eller som en del av informasjonsarbeidet til ANSA.

Vi vet forholdsvis lite om mobilitet for studenter med nedsatt funksjonsevne. Mobilitetsstatistikken som produseres av DIKU tar ikke høyde for denne gruppen studenter. Lånekassen har imidlertid tall på hvem som søker om ekstra stipend for utenlandsopphold, og NSO mener disse tallene bør inngå som en del av den nasjonale mobilitetsstatistikken. Det er også behov for mer kvalitativ kunnskap om barrierer og hindre for at studenter med nedsatt funksjonsevne ikke drar på utveksling, og NSO mener departementet må igangsette en utredning om tematikken.

NSO mener det må opprettes et nasjonalt kompetansesenter som kan samle inn informasjon og være tilgjengelig for studenter og institusjoner i sitt arbeid med å få studenter med nedsatt funksjonsevne på internasjonale mobilitetsopphold.

Digitalisering

Et viktig virkemiddel for å avbyråkratisere mobilitetsprosessen for studentene, og for å lette på de administrative byrdene for institusjonene, er digitalisering. Direktoratet for IKT og fellestjenester i Universitets- og høgskolesektoren (Unit) jobber blant annet med prosjektet Erasmus Without Papers (EWP), hvor det ligger et stort potensiale i mer effektiv administrasjon av mobilitetsopphold. EWP er et prosjekt som bygger et teknisk nettverk for integrasjoner mellom studieadministrative systemer på tvers av landegrenser. Målet er at administrasjonen skal bli papirløs og foregå så smidig som mulig. Dette forutsetter at utdanningsinstitusjonene i EU-land kobler seg på det tekniske nettverket EWP-prosjektet bygger opp, slik at ulike studieadministrative støttesystemer kan utveksle informasjon. Arbeidet er derfor avhengig av internasjonalt samarbeid.

Regjeringen må derfor støtte fellesprosjekter som EWP, og prioritere dette arbeidet i Norges arbeid inn mot Europakommisjonen. I tillegg må regjeringen prioritere tilhørende nasjonale implementeringsprosjekter for å sikre at norske studieadministrative støttesystemer er koblet på EWP-nettverket og utformes på en slik måte at administrasjonen blir mer effektiv og automatisert.

For at flere studenter skal få mulighet til å være mobile kan utvekslingen suppleres med såkalt "virtuell mobilitet". Å legge til rette for virtuell mobilitet er særlig viktig for studenter som ikke har mulighet til å dra på utveksling. Virtuell mobilitet kan også gi studenter perspektiver som de ikke ville fått dersom de hadde vært hjemme i Norge. Samtidig er det også viktig at virtuell mobilitet ikke blir en sovepute for tilretteleggingen for utveksling fra institusjonenes side. Virtuell mobilitet må heller ikke telles som full utveksling på linje med lengre opphold ute.

Kortere opphold i utlandet

En analyse av Studiebarometeret viser at studenter har stort faglig utbytte av kortere utenlandsopphold³. Med kortere utenlandsopphold menes blant annet feltarbeid, lab-opphold og praksisperioder av under tre måneders varighet. NSO mener at disse oppholdene er et positivt tilskudd til studentenes utdanning. Noe av suksessfaktoren kan tilskrives at kortere utenlandsopphold er nøye planlagt og strukturert av institusjonene, og inngår i forskningssamarbeid mellom de vitenskapelig ansatte ved institusjonene. NSO mener det derimot vil være feil å kategorisere denne type utenlandsopphold som utveksling, da det kulturelle utbyttet av denne type opphold er mer begrenset. NSO vil se med skepsis på at kortere utenlandsopphold inngår som en del av utvekslingsstatistikken, og vil anse det som en "quick-fix" for regjeringens svært ambisiøse mål for å få flere studenter på utveksling, og det vil insentivere institusjonene til å konsentrere seg om kortere utenlandsopphold fremfor lengre utvekslingsopphold.

Praksisutveksling der studenter kan ta en av sine praksisperioder ute er et godt tiltak for studieprogram med mye praksis og obligatorisk aktivitet som vanskeliggjør ett eller to fulle semestre ute. Det bør likevel arbeides med tiltak for at også denne gruppen kan dra ut på lengre opphold, for eksempel med å se på løsninger med forhåndsgodkjenning og innpassning til rammeplanen.

Skolepenger

Eurostudent-undersøkelsen viser for eksempel at bekymringer for økonomi er en av hovedbarrierene for at studenter velger å ikke dra ut på utveksling. Dagens skolepengestøtte i Lånekassen gis som 70/30 % stipend/lån hvis skolepengene er under 67,191 NOK, og beløp over dette vil utbetales som 100 % lån. Disse må likestilles slik at uavhengig av størrelsen på skolepengene må minimum 70 % av støtten utbetales som stipend.

Erasmus+ er kanskje det viktigste mobiliseringsvirkemiddelet vi har for å øke andelen studenter på utveksling i Norge. NSO mener regjeringen må fortsette å være med i Erasmus+-samarbeidet, og institusjonene må jobbe aktivt for å sende ut studenter gjennom Erasmus+. Lånegarantiordningen for masterstudenter må legges om til et rent stipend for å bidra til økt mobilitet.

Tall fra undersøkelsen Eurostudent viser at studenter med foreldre uten høyere utdanning har mindre sannsynlighet for å dra på internasjonal mobilitet. For studenter med foreldre som har høyere utdanning ligger dette tallet i følge Eurostudent på 36,7 %, mens tilsvarende tall for studenter med foreldre uten høyere utdanning ligger på 28,9 %. Tallene er hentet fra Eurostudents database.

Hvis vi ser på tallene for utveksling så har 14,9 % av studentene som har vært på utveksling foreldre med høyere utdanning. Tilsvarende tall for studenter uten høyere utdanning er på 9,7 %. 23,8 % av studentene som planlegger å dra på utveksling har

---

³ NOKUT & DIKU, 2018, Utbytte fra utvekslingsopphold og andre utenlandsopphold – en analyse av data fra Studiebarometeret 2017

foreldre med høyere utdanning planlegger å dra på utveksling, mens dette tallet er 13,4 % for studenter med foreldre uten høyere utdanning.

NSO er bekymret for at utveksling er et fenomen kun for studenter som har råd til å dra ut. Tallene er foreløpig ikke alarmerende, men det kan se ut som at det er en tendens til at det fremover vil være flere studenter fra sterkere sosioøkonomisk bakgrunn som drar på utveksling, siden en relativt sett større andel av de fra sterk bakgrunn ønsker å dra ut. Dette tallet bør kunne minimeres blant annet ved stipendordninger og med en rausere finansiering av skolepenger.

Nasjonale tiltak for økt utveksling med høy kvalitet:

- Fortsatt støtte til fellesprosjekter som Erasmus without papers og prioritere dette arbeidet inn mot Europakommisjonen.
- Kunnskapsdepartementet må ta initiativ til en utredning om hvordan flere studenter med tilretteleggingsbehov får dra på mobilitet.
- Kunnskapsdepartementet må finansiere en nasjonal ordning for informasjonsarbeid knyttet til studentmobilitet for studenter med særskilte behov.
- Synliggjøre Erasmus+-ordningen, særlig mulighetene studenter har gjennom Erasmus+-stipendet
- Lånegarantiordningen gjennom Erasmus+ må legges om for masterkandidater slik at alt blir utbetalt som stipend
- Ikke inkludere kortere internasjonal mobilitet som en del av utveksling i statistikk og finansiering
- Legge om finansieringsordningene for skolepenger, og likestille låne- og stipendordningen for master og bachelorkandidater.

Lokale tiltak for økt utveksling med høy kvalitet:

- Integrere utgående mobilitet som en del av graden
- Legge opp studieprogrammene på en slik måte at studentene må aktivt velge å melde seg av utenlandsopphold
- Sørge for at alle studieprogram ved alle institusjoner har minst en utvekslingsavtale som er åpent for alle studentene ved det aktuelle studieprogrammet.
- Gi rom for økt ansattmobilitet som på sikt kan føre til studentmobilitet.

Inngående mobilitet

En rapport fra SIU⁴ viser at man i Norge har hatt en liten strategisk tilnærming til å rekruttere gradsstudenter til Norge. Rapporten peker på at gradsstudenter er noe institusjonene selv har vært lite opptatt av fordi holdningen på institusjonene har båret preg av at de internasjonale studentene kommer til Norge uten at de har måtte rekruttere disse eksplisitt. disse kommer av seg selv.

Rapporten peker også på at der hvor gradsstudenter har vært forsøkt rekruttert som en strategi i å løfte kvaliteten på utdanningene har det fungert etter hensikten. Rekruttering av internasjonale studenter som et resultat av sviktende hjemlig rekruttering har vist seg å være en mindre fruktbar strategi.

---

⁴ SIU, 2018, Fleire eller bedre? Rekruttering av gradsstudentar til Noreg

Internasjonale gradsstudenter i Norge er viktig av flere grunner. Først og fremst er det viktig at det kommer internasjonale studenter og tar hele grader i Norge fordi det bidrar til økt kunnskapsmangfold i norsk høyere utdanning. Det er en verdi i seg selv at studentene er på norske campus over lengre tid for å kunne komme med sine erfaringer og perspektiver inn i en norsk kontekst.

Internasjonale studenter i Norge kan også være et gode for norsk arbeidsliv. Internasjonal arbeidskraft som har forståelse for norsk språk og kultur kan bidra til å løfte konkurranseevnen til norsk næringsliv ved at man kan koble studenter som har studert i Norge med bedrifter i hjemlandet. Dette kan gjøres både dersom studentene velger å reise hjem etter endt grad eller hvis studenten velger å bli og få seg jobb i Norge.

Skal det være attraktivt for internasjonale studenter å komme til Norge må det tilrettelegges for at de skal gjøre det. Norge må innrette sine virkemidler som gjør at vi har et fortrinn ovenfor andre land. Norge kjennetegnes av å ha et høyt kostnadsnivå sammenlignet med nesten alle andre land, og Norge har høy kjøpekraft. På Big Mac-indeksen, en indeks som måler kjøpekraftsparitet, kommer Norge i 2018 på 4. plass. Hvis prisen på en Bigmac er sammenlignbar med den generelle kjøpekraften i et gjeldende land vil det bety at prisene i Norge er rundt 40 % høyere enn i Kina. Prisøkningen på 40 % vil være en signifikant merkostnad for svært mange.

De viktigste faktorene for at internasjonale gradsstudenter valgte Norge som studiested var engelskspråklige grader, samt urørt natur. En annen viktig faktor de internasjonale studentene var kvaliteten på utdanningen ved norske universiteter og høyskoler. De aller fleste internasjonale gradsstudenter er fornøyde med kvaliteten på studieprogrammene i Norge.

I følge DIKU er opptaksprosessene for internasjonale studenter et hinder for at flere internasjonale studenter kommer til Norge for å studere. I dag må internasjonale studenter søke på opptak til hver enkel utdanningsinstitusjon. Når opptaket i dag foregår på den enkelte utdanningsinstitusjon medfører dette en betydelig administrativ belastning for institusjonene, og en uoversiktlig situasjon for studentene som søker. NSO mener det er et behov for samordning, og mener Kunnskapsdepartementet må starte opp arbeidet med å gjøre opptak av internasjonale studenter på master-nivå nasjonalt.

Kvotordningen

I 2015 la regjeringen ned støtteordningen gjennom Statens lånekasse for utdanning for studenter fra utviklingsland, land på Vest-Balkan, i Øst-Europa og i Sentral-Asia, også kalt Kvotordningen. I mobilitetsstatistikken viser dette seg ved at antallet internasjonale studenter i Norge har gått ned siden toppåret i 2015. Flere av studentene fra kvotordningen ville ikke hatt råd til å studere i Norge hadde det ikke vært for ordningen.

Kvotordningen var et godt tiltak for å drive bistandsarbeid gjennom utdanningspolitikk. Regjeringen har ikke erstattet kvotordningen med tilsvarende mobilitetsstipend etter nedleggelsen av kvotordningen. Dette mener NSO er beklagelig at ikke har blitt gjort noe

med. NSO mener regjeringen må jobbe for å etablere en ordning for at studenter fra det globale sør får mulighet til å studere i Norge.

Visumregler

Visumavgiften bør halveres. Nivået den ligger på i dag er til hinder for studenter fra lavinntektsland. Underholdskravet må endres og gjøres mer fleksibelt med tanke på hensyn til biinntekt og mulighet for låneopptak.

Integrering av internasjonale studenter

Studiebarometer setter tall på et stort problem i norsk akademia. Når norske studenter har blitt spurt om hvor ofte de interagerer med internasjonale studenter viser det seg at det er en veldig liten andel har faglig og/eller sosial interaksjon med internasjonale studenter.

Integrasjon av internasjonale studenter er noe som er et ansvar for myndighetene, studentsamskipnadene, institusjonene og i det daglige: studentene selv.

Regjeringen har et ansvar for at internasjonale studenter får tilstrekkelig opplæring i norsk. Språk er nøkkelen for god integrering, både faglig og sosialt. Språkopplæringen bør tilpasses studentenes forventede lengde på studieoppholdet, slik at studenter som har planlagt å være i Norge over lengre perioder må få en mer omfattende og dyptgående kursing.

Institusjonene og samskipnadene har et ansvar for at det ikke dannes klynger med internasjonale studenter i spesifikke studentboliger. Studentsamskipnadene og institusjonene må ha en aktiv boligpolitikk for å forhindre dette.

Institusjonene har et ansvar for at de internasjonale studentene blir inkludert faglig ved institusjonen. Dette kan løses ved at flere emner og studieprogram kan tilbys på engelsk dersom det er behov for det. NSO mener også at undervisningsformen er avgjørende for sosial og faglig integrasjon. Store forelesninger med et minimum av dialog vanskeliggjør integrasjon av internasjonale studenter. Institusjonene må også legge til rette for at oppstartstidspunkt for internasjonale studenter og nasjonale studenter er samtidig. Hvis institusjonene legger opp til et todelt oppstartstidspunkt er NSO bekymret for at segregeringen mellom norske og internasjonale studenter befester seg når de allerede fra start ikke får mulighet til å møte hverandre.

Studentene selv har også et ansvar for å inkludere de internasjonale studentene både faglig og sosialt. Her må studentdemokratiene, organisasjonene og foreningene legge godt til rette for at de internasjonale studentene blir involvert i de sosiale arrangementene.

Flykninger og hjelpeordninger

Internasjonalisering hjemme er viktig for å endre kultur for internasjonale opphold. Flykninger så vel som innvekslingsstudenter, bidrar til å skape et internasjonalt miljø hjemme. Ved å dra nytte av flykningenes kompetanse og kultur bidrar det til å skape et mer mangfoldig og inkluderende samfunn. Dette er noe som Høyere utdanningsinstitusjoner bør gå foran som et godt eksempel på. De siste årene har antall flykninger fra land med optimale utdanningssystemer, økt betraktelig. Vi mener deres potensiale burde blitt sett på

som en ressurs i det norske utdanningssystemet. For å få til dette mener NSO det å tilrettelegge med skreddersydde løp ville vært en god løsning. Akademia har et samfunnsansvar og bør bidra mer til en inkluderende kultur for flyktninger i høyere utdanning.

Institusjonenes samarbeid med Studentene og Akademikernes Internasjonal Hjelpesfond, SAIH, er viktig at opprettholdes. Ordninger som Students at risk (StAR) og Scholars at Risk (SAR) er nyttige i prosessen av kulturendring og internasjonalisering og må bli permanente ordninger.

Nasjonale tiltak for å sikre økt inngående utveksling av høy kvalitet

- Kunnskapsdepartementet må sette i gang en prosess for etablering av felles masteropptak for internasjonale studenter
- Sikre tilgang på norskkurs for alle internasjonale studenter
- Visumreglene må forenkles og avgiften bør minst halveres fra dagens nivå.
- Innføre stipendordning for studenter fra land som var omfattet av Kvoteordningen.
- Regjeringen må fjerne underholdskravet for studieopphold i Norge.
- Bilaterale samarbeid med strategiske satsningsland

Lokale tiltak for å sikre økt inngående utveksling av høy kvalitet

- Institusjonene må bruke aktive undervisningsformer
- Institusjonene må tilby undervisning på engelsk ved behov
- Institusjonene og studentsamskipnadene har et ansvar for å spre de internasjonale studenter på forskjellige studentbyer
- Studenter har et ansvar for å inkludere studenter i forenings- og organisasjonsarbeid
- Institusjonene må ha klarer strategier samarbeid med andre institusjoner internasjonalt

Gradsstudenter i utlandet

I følge tall fra Lånekassen utgjør studenter på hel grad rundt 6 % av studentmassen. Norske studenter i utlandet er en viktig gruppe som regjeringen bør ha ambisjoner om å ivareta på en best mulig måte.

Låne- og stipendordningen i Lånekassen oppleves i dag som uoversiktlig og vilkårlig. I dag får man utbetalt forskjellige andeler stipend avhengig av om man er masterstudent eller bachelorstudent, og andelen stipend er avhengig av størrelsen på skolepengene ved en gitt institusjon. NSO mener det er behov for å rydde opp i skolepengeordningen i Lånekassen og at det gis samme stipendandel for bachelor og masterstudenter, hvor minimum 70 % av støtten skal utbetales som stipend.

Mobilitetsstatistikken viser at studenter fra Norge som tar en grad i utlandet er konsentrert rundt de store byene. Dette skyldes blant annet at skolene med mange elever som tar utdanning i utlandet er bevisste på å gi informasjon om studier i utlandet. Dette fører til at man får en selvforsterkende effekt for hvilke elever som velger å dra til utlandet for å studere. Regjeringen bør ha en strategi for at informasjon om utenlandsstudier også kommer til elever fra områder som tradisjonelt ikke har en høy andel utenlandsstudenter.

Dette kan for eksempel gjøres ved å forsterke rådgivertjenestene på internasjonaliseringsområdet.

Internasjonalisering i hele utdanningsløpet

Det er sannsynlig at internasjonale erfaringer fra grunnskolen kan påvirke valg senere i livet angående utenlandsopphold i forbindelse med studier. Også grunnlag for kompetanse i fremmedspråk legges i grunnopplæringen. Det er behov for koordinering mellom nasjonale aktører innen grunnopplæringen for å nå bedre ut med informasjon og kunnskap om internasjonalt samarbeid. Skoleeiere, skoleledere og rådgivere vil være sentrale målgrupper i denne sammenheng.

Godkjenning og kvalifisering til autorisasjon

Dagens ordning med godkjenning og kvalifisering for autorisasjon for norske studenter i utlandet er spredt på en rekke ulike departementer og direktorater. Dette fører til at for mange studenter opplever vanskelige situasjoner knyttet til godkjenning og autorisasjon. Denne fragmenteringen av ansvaret fører til at det er vanskelig for studentene å ha oversikt over ordningen, men også at det er vanskelig for de som er ansvarlige for utdanning og autorisasjon til å sikre nødvendig oppfølging av studentene. NSO mener det må utredes og presenteres tiltak for en ny organisering av godkjenning og autorisasjon av utdanning fra utlandet.

En løsning vil være å samle alt som omhandler godkjenning og autorisasjon til en og samme instans, og at denne instansen har ansvar for å hente inn sakkyndig kompetanse i de sakene der det vil være nødvendig. Slik NSO ser det vil den mest naturlige instansen for en slik ordning være en utvidet fagavdeling på godkjenning og autorisasjon i NOKUT.

Andre land har klart å løse problemer knyttet til forhåndsgodkjenning av utenlandsk utdanning. Forhåndsgodkjenning vil føre til at studenter oppleve større forutsigbarhet for at utdanningen blir godkjent i hjemlandet. Regjeringen må her bruke erfaringer fra andre land som har kommet langt i prosessen rundt forhåndsgodkjenning.

Tiltak for gradsstudenter i utlandet:

- Rydde i låne- og stipendordningen i Lånekassen, og innføre en ordning slik at minimum 70 % av støtten skal utbetales i stipend
- Styrke rådgivningstjenestene i videregående skole og legge inn ekstra innsats for å auke informasjonen om utenlandsstudier utenfor storbyene
- Ordningen for godkjenning av utdanning for kvalifisering til autorisasjon må gjennomgås, og vurderes om den skal legges til NOKUT.
- Etablere et prosjekt for forhåndsgodkjenning av utenlandsk utdanning.

Oppsummering

Studentmobilitet er et komplekst sakfelt med mange aktører. Studentmobilitet er et sosialt fenomen, som krever at alle aktørene har en aktiv politikk for at studentmobiliteten skal gjøre at mobiliteten gir høyere kvalitet i utdanningen. Studentmobilitet inngår i et felleskap av andre virkemidler for å oppnå høyere kvalitet i utdanningen, og det bør være et poeng i

Høringsuttalelse

seg selv at mobiliteten ikke er et mål i seg selv, men at målet må være den merverdien som kommer av god studentmobilitet.

Regjeringens hovedansvar er å sørge for stabil og langsiktig finansiering både av utdanningsinstitusjonene. Forutsetningene for lik rett til utdanning skapes av rammevilkårene som gis til den enkelte student. Mobilitetsstatistikken tyder på at studentmobilitet ut av Norge bærer preg av sosioøkonomisk skjevfordeling, og er noe som må arbeides aktivt mot. Samtidig er det også viktig at regjeringen legger til rette for at flere internasjonale studenter får mulighet til å studere i Norge. NSO mener man må senke barrierene for å få denne muligheten, slik at flere studenter skal kunne komme til Norge og berike lærestedene gjennom sitt faglige nivå, og ikke hvor i verden de er fra.

Utdanningsinstitusjonene har et ansvar for å legge til rette for at mobiliteten blir så effektiv som mulig. Ved å inngå mobilitetsavtaler med utdanningsinstitusjoner i utlandet og aktivt planlegge og integrere utenlandsopphold inn i studieplanene bidrar dette til å bygge ned barrierene for den enkelte til å dra på utveksling. Institusjonene må også være aktive i arbeidet med å integrere internasjonale studenter både faglig og sosialt på institusjonen. Dette krever at det blir satt av ressurser spesifikt for dette formålet. Det innebærer også at institusjonene må i større grad bruke undervisningsopplegg som legger til rette for dialog mellom studentene.